

ARCHÍVNE POMÔCKY SPRACOVANÉ VO VOJENSKOM HISTORICKOM ARCHÍVE TRNAVA V ROKOCH 1995 – 1998

SILVIA ČORDÁŠOVÁ

ČORDÁŠOVÁ, S.: Archive aids developed in the Military Historical Archive in Trnava in the years 1995 – 1998. *Vojenská história*, 3, 4, 1999, pp. 127 – 129, Bratislava.

The author provides a brief survey on the state of elaboration of archive aids in the Military Historical Archive (VHA) in Trnava since its foundation on 1 May 1995 – including the year 1998. The VHA was formed from delimited funds of the Military Historical Archive in Prague, what was realised after 1993. The author outlines the conditions of creating particularly the two-volume Guide to funds and collections, list of inventories and registers of topic background research to archive funds. The catalogues, card registers and registers of special collections form a special group of illustrating aids. Keeping Military Archives. Slovakia. Military Historical Archive, Trnava. Archive aids.

Na uľahčenie celkovej orientácie vo fondoch a zbierkach slúžia v archívoch archívne pomôcky. Medzi najdôležitejšie patria sprievodcovia po fondoch, inventáre a katalógy spracované k jednotlivým archívnym fondom, súpisy vybraných archívnych dokumentov, súpisy rôznych zbierok a iné špeciálne druhy pomôcok.

Prvoradou podmienkou umožňujúcou spracovanie všetkých archívnych pomôcok je roztriedenie a prehľadné uloženie archívnych fondov a zbierok v depozitárnych priestoroch. Bez splnenia tejto základnej a nezriedka aj namáhavej fyzickej činnosti, nie je možné pristúpiť k vypracovaniu kvalitnej archívnej pomôcky. V plnej miere platila táto podmienka aj v prípade VHA Trnava a preto je pochopiteľné, že od vzniku archívu (1. 5. 1995) až po vypracovanie prvej pomôcky uplynul určitý čas. Triediace a ukladacie aktivity prebiehali v archíve v dvoch časových etapách. V prvej etape sa pracovalo s archívnymi fondami slovenskej proveniencie z obdobia rakúsko-uhorskej monarchie a s fondami Slovenskej republiky z rokov 1939 – 1945. V druhej etape sa triedili a ukladali archívne fondy, slovenskej proveniencie pochádzajúce z obdobia I. ČSR 1918 – 1939.

K spracovaniu prvých archívnych pomôcok pristúpili vedeckovýskumní pracovníci VHA v druhej polovici roka 1995, kedy už boli aspoň provizórnym spôsobom uložené tie archívne fondy, ktoré sa do Trnavy previezli z Vojenského historického archívu Praha v roku 1993, teda ešte pred oficiálnym vznikom VHA Trnava. Na ich spracovaní sa podieľali traja vedeckovýskumní pracovníci. Autormi prvých archívnych pomôcok boli archívári Silvia Čordášová, Patrik Dubovský a Antonín Konečný. V rovnakom čase začal historik Arpád Kelenyei spracúvať aj archívne a špeciálne zbierky VHA. Koordinátorom všetkých v tom čase vypracovaných archívnych pomôcok bol vtedajší riaditeľ VHA Trnava pplk. PhDr. Pavel Vimmer.

Z pohľadu širokej bádateľskej verejnosti bolo vari najväčším prínosom spracovanie prvých dvoch dielov Sprievodcu po fondoch a zbierkach. Časová platnosť sprievodcu je však istým spôsobom obmedzená. Týka sa to predovšetkým prvého dielu, ktorý obsahuje okrem prehľadu archívnych fondov z obdobia rakúsko-uhorskej monarchie a fondov Slovenskej republiky z rokov 1939 – 1945 aj prehľadnú štruktúru a členenie archívnych a špeciálnych druhov zbierok VHA. Dočasnú platnosť sprievodcu spôsobujú práve zbierky, pretože je reálny predpoklad, že ich druhová rôznorodosť sa môže v budúcnosti rozširovať. Z toho dôvodu nesie prvý diel Sprievodcu po fondoch a zbierkach VHA Trnava prívlastok dočasný. Autormi tohto dielu sú Silvia Čordášová a Arpád Kelenyei.

Po opätovnom niekoľkomesačnom období príprav, kedy sa triedili archívne fondy privezené do Trnavy v druhej etape delimitácie, sa v roku 1998 pristúpilo k spracovaniu

druhého dielu sprievodcu, ktorý poskytuje prehľad o archívnych fondoch z obdobia predmníchovskej ČSR. Keďže oba diely vznikali v sťažených a svojím spôsobom provizórnych podmienkach (spôsobených predovšetkým nedostatkom kovových archívnych regálov, ktorý pretrváva až do súčasnosti), prišlo pri popise niektorých fondov k menším nepresnostiam, napríklad v počte archívnych škatúl alebo v časovom rozsahu výskytu písomností v tom ktorom fonde. Uvedené nedostatky bude možné odstrániť až pri zostave definitívnej podoby sprievodcu v budúcnosti.

Sprievodca poskytuje bádateľom tieto základné údaje k jednotlivým archívnym fondom:

- názov fondu
- okrajové roky výskytu písomností
- krátku charakteristiku týkajúcu sa obsiahnutých dokumentov
- počet škatúl v ktorých je fond uložený

Autorkou druhého dielu sprievodcu je Silvia Čordášová.

V nasledujúcich rokoch sa bude pokračovať v systematickej príprave ďalších dielov sprievodcu. Záujemcom o štúdium vo VHA Trnava sprehľadnia fondy čs. armády z obdobia po roku 1945, ktoré sa do Trnavy delimitovali z Vojenského správneho archívu v Olomouci a tiež tie, ktoré VHA preberá z Vojenského archívu Trnava (bývalý Archív vojenskej evidencie osôb).

Pracovníci VHA Trnava vypracovali v uvedenom časovom období aj viacero ďalších pomôcok k archívnym fondom a zbierkam.

INVENTÁRE, SÚPISY TEMATICKÉ REŠERŠE K ARCHÍVNÝM FONDOM

- Fond MNO SR 1939 – 1945 fondové oddelenie KABINET MINISTRA 1939 – 1944. 83 s., aut. Silvia Čordášová. K inventáru je vypracovaný menný register.
- Fond MNO SR 1939 – 1945 fondové oddelenie DOMÁCE ROZKAZY A DOVERNÉ ROZKAZY 1940 – 1945. 5 s., aut. Antonín Konečný.
- Fond KRAJINSKÉ VOJENSKÉ VELITELSTVO BRATISLAVA január – jún 1939. 57 s., aut. Patrik Dubovský.
- Fond VELITELSTVO ARMÁDY jún – august 1941. 17 s., aut. Patrik Dubovský.
- Fond Gen. FERDINAND MICHAL ČATLOŠ 1914 – 1971. 29 s., aut. Silvia Čordášová. K inventáru je vypracovaný menný register.
- Fond MNO SR 1939 – 1945 fondové oddelenie SPISY TAJNÉ 1939 – 1945. 2. časť 303 s., aut. Antonín Konečný.
- Fond VELITELSTVO VZDUŠNÝCH ZBRANÍ, LETECKÝ PLUK, LETECKÝ PARK 1941 – 1944. 71 s., aut. Silvia Čordášová. K inventáru je vypracovaný podrobný menný, miestny a vecný register. (Nedostatkom inventára je skutočnosť, že dodatočne sa našli medzi neroztriedenými archívnymi škatulami ešte dve škatule spisov, ktoré bude potrebné do inventára zapracovať.)
- SÚPIS DOKUMENTOV K SLOVENSKO-NEMECKÝM A SLOVENSKO-MAĎARSKÝM VZŤAHOV V ROKOCH 1938 – 1945. 23 s., aut. Patrik Dubovský. K inventáru je vypracovaný menný register.
- ORGANIZÁCIA, VÝZBROJ A POČTY SLOVENSKEJ ARMÁDY Z FONDU MNO SR 1939 – 1945. Tematická rešerš, 58 s., aut. Antonín Konečný.
- FOND MNO SR 1939 – 1945 fondové oddelenie SLOVENSKÁ VOJENSKÁ KOMISIA 1939. 9 s., aut. Silvia Čordášová.
- Fond MNO SR 1939 – 1945 fondové oddelenie PREZÍDIUM 1939 – 1940 I. časť. 160 s., aut. Antonín Konečný. K inventáru je vypracovaný podrobný menný, miestny a vecný register.

- Fond MNO SR 1939 – 1945 fondové oddelenie SPISY DOVERNÉ 1940 – 1945 II. časť. 1943 – 1945. 147 s., aut. Silvia Čordášová, Arpád Kelenyei. (V súčasnosti sa inventarizujú roky 1940 – 1942.)

KATALÓGY, KARTOTÉKY A SÚPISY K ŠPECIÁLNYM ZBIERKAM

- Orientačný katalóg zbierky fotografií. Informačná pomôcka. 12 s., aut. Arpád Kelenyei.
- Orientačný katalóg zbierky vojenských filmov. Informačná pomôcka. 13 s., aut. Arpád Kelenyei.
- Súpis kópií dokumentov o partizánskom hnutí na Slovensku v kyjevských archívoch, aut. Pavel Vimmer (Dokumenty vybral v roku 1996 PhDr. Pavel Vimmer.)
- Súpis kópií dokumentov k vojnovým zajatcom z 2. svetovej vojny z bývalého archívu Ústavu marxizmu-leninizmu ÚV KSSZ, aut. Pavel Vimmer (Dokumenty vybral v roku 1996 PhDr. Václav Štefanský.)
- Súpis kópií dokumentov z Ústredného archívu MO Ruskej federácie v Podolsku, aut. Pavel Vimmer (Dokumenty vybrali v roku 1997 PhDr. Václav Štefanský a Igor Slepcev.)
- Súpis kópií dokumentov z bývalého Ústredného osobitného archívu NKVD, aut. Pavel Vimmer (Dokumenty vybral v roku 1997 Igor Slepcev.)
- Súpis kópií dokumentov z Archívu zahraničnej politiky Ruskej federácie, aut. Pavel Vimmer. (Dokumenty vybrala v roku 1998 Mgr. Viera Kováčová.)
- Súpis kópií dokumentov z bývalého Ústredného osobitného archívu NKVD, aut. Pavel Vimmer. (Dokumenty vybrali v roku 1998 PhDr. Pavel Vimmer, Igor Slepcev, Mgr. Tamara Juríková, Mgr. Viera Kováčová.)
- Súpis kópií dokumentov z Ústredného archívu MO Ruskej fedrácie v Podolsku, aut. Pavel Vimmer. (Dokumnety vybrali v roku 1998 PhDr. Pavel Vimmer, Igor Slepcev, Mgr. Tamara Juríková, Mgr. Viera Kováčová.)
- Súpis kópií dokumentov z Bundesarchiv – Militäarchiv vo Freiburgu, aut. Silvia Čordášová. (Dokumenty vybral v roku 1998 PhDr. Ján Korček.)
- Súpis kópií z Archívu prezidenta Ruskej fedrácie v Moskve, aut. Milena Rábarová. (Dokumenty poskytol veľvyslanec Ruskej federácie Charge d'affairs Igor Semenov.)
- Kartotéka k zbierke vojenských služobných kníh.
- Kartotéka k úradným knihám fondu MNO SR 1939 – 1945.